

Srpska javnost je sa nestrpljenjem pratila seriju „Santa Maria della Salute” i priču o čuvenom nesuđenom zetu Dundžerskih, ali manje je onih koji znaju ko je najpoznatiji zet uglednih vojvođanskih bogataša. Ljubavna balada Laze Kostića i Lenke Dundžerski svakako je romantičnija i uzvišenija, ali sumorna sudbina Vlade Ilića Mumđžijskog i Olge Jovanović (po majci Dundžerski) deluje kao da je pisana rukom nekog grčkog tragičara.

Već samim rođenjem život Vlade Ilića izgledao je ružama posut. Kao najmlađe čedo Koste Mumđžije i Kostadine, bio je jedini član porodice rođen u slobodnom Vlasotincu, četiri godine po oslobođenju od Turaka (1882). Dok je on bio dete, otac Kosta je uvećao bogatstvo kupujući napuštena turska imanja. Kad je Vlada postao mladić, Mumđžije su bili suvlasnici prve leskovačke fabrike štofa, koja će vremenom postati najveće takvo preduzeće na Balkanu. Postoji priča da je kralj Milan Obrenović nagovorio Kostu Mumđžiju da svog najmlađeg sina školuje u Ahenu, prestižnom nemačkom tekstilnom centru. Po Vladinom povratku iz Nemačke (1904) ramišljalo se o razvoju biznisa, ali i o ženidbi jedinog industrijalca u Srbiji sa akademskim obrazovanjem iz tekstilne struke. Kosta je po već oprobanom receptu i najmlađeg sina oženio iz familije svojih poslovnih partnera. Tako će Vlada postati suprug Olge, ``najveće srpske miraždžike” i unuke Lazara Dundžerskog. U skladu sa njihovim bogatstvom kum će im biti budući srpski kralj Aleksandar Karađorđević. Kredit Srpske banke u Zagrebu, u kojoj je Lazar bio glavni akcionar, biće neophodan da Vlada Ilić od male štofare na Karaburmi stvori veliku Kraljevsku srpsku povlašćenu fabriku vunениh tkanina Koste Ilića i sinova u Beogradu. Zatim savremenija engleska tehnologija nabavljana je uglavnom preko Ugarske, gde je Lazar Dundžerski imao akcije tekstilne industrije u Rožahađu. U Prvom svetskom ratu šofara kraj Dunava biva oštećena, a sanacija je finansirana iz sopstvenih izvora, kreditima Narodne banke i nemačkom ratnom odštetom. Članovi Upravnog odbora fabrike bili su: Vlada K. Ilić (predsednik), Milan K. Ilić, Stevan Karamata, Lazar Dundžerski, a članovi Nadzornog odbora: Milivoje Šićarević, dr Gedeon Dundžerski i Sotir K. Ilić. Kao što se lepo vidi Mumđžijski i Dundžerski vodili su glavnu reč.

Smrt Koste tri godine pre rata i Lazara nekoliko godina kasnije, nije narušila odnose njihovih naslednika. Godine 1921. Vlada Ilić i njegov bratanac Uroš kupuju od mađarskih akcionara Velikobečkerekčku fabriku tepiha promenivši joj naziv u Srpska fabrika tepiha Lazar Dunđerski a.d. u Velikom Bečkereku (Zrenjaninu). Za vreme Svetske krize (1929) Koncern Koste Ilića sinovi najviše se zadužio, a finansijske probleme premostio je uzevši kredite od Narodne banke u čijem je Upravnom odboru bio Gedeon Dunđerski, ujak Vladine supruge Olge.

Pored poslovno-porodičnih odnosa Dunđerski i Vlada Ilić bili su veliki uzgajivački konja. Tako ćemo njihova imena naći među osnivačima Hipodroma u Beogradu. U međuratnom periodu njihovi konji dominiraju galopskim trkama Jugoslavije. Na imanju svoje žene Olge u Hajdučici (opština Plandište), Vlada je napravio ergelu „Vlasina” čiji su konji osvojili oko 300 pobeda za dvadesetak godina postojanja.

Olga Ilić dobila je u miraz od majke, koja se takođe zvala Olga, dvorac Damaskin u Hajdučici, izgradio ga još 1911. Lazar Dunđerski. Dvorac je bio popularno mesto za zabavu gospode između dva svetska rata i danas stariji meštani Hajdučice pričaju o glamuroznim balovima pre II svetskog rata. Između 1936. i 1939. godine Olga Jovanović Dunđerski podiže svoju zadužbinu, Crkvu Svetog arhangela Mihaila, a zet Vlada Ilić je bio glavni organizator radova. Atar gde su nekad trenirani Ilićevi rasni konji i sad u Hajdučici zovu Trkalište.

U susednom Miletićevu bračni par Ilić pomogao je izgradnju Spomen crkve kralju Aleksandru I Karađorđeviću, koji im je bio, već je rečeno, venčani kum. Crkva je osveštana na Svetog Iliju 1935. pred oko 10.000 gostiju kako je napisao ondašnji paroh Blažo Jovanović, u Letopisu SPC margitske parohije.

U javnosti ime Vladine supruge Olge najviše se pominjalo prilikom humanitarnih akcija. Prve jeseni po dolasku Vlade Ilića (1935) na mesto gradonačelnika Beograda³, uvedena je Zimska pomoć za svu prestoničku sirotinju i formirao se Akcioni odbor za zimsku pomoć, čija je predsednica bila kneginja Olga Karađorđević, a jedna od članica Olga Ilić. Akcioni odbor sa Opštinom i Crvenim krstom upućuju apel svim imućnim Beograđanima za pomoć sirotinji u hrani, obući, odeći, ogrevu... Kao primer drugima Olga Ilić poklonila je 100 zimskih odela i 105 zimskih kaputa za siromašnu decu, što je zajedno sa doniranom obućom Fabrike „Bata” uručeno dečacima i devojčicama. Tako je već krajem 1935. bila sprovedena zaštita za 5000 siromašne dece, a u toku narednih godina broj zbrinutih dostizao je preko 6000.

Godine 1932. u centru Vlasotinca podignut je Spomenik poginulim borcima od Prvog srpskog ustanka do Velikog rata. Činu osvećenja spomenika prisustvovala je Vladina supruga Olga, koja je došla iz Beograda da oda poštu nastradalim precima svog supruga i da kao kuma daruje sokolsku zastavu i štof za odore Sokolskom društvu u Vlasotincu. Tri godine ranije Vladina tašta, Olga Jovanović Dunđerski, poslala je vagon prvoklasne pšenice kao pomoć za 320 gladnih porodica sa 1573 mališana Vlasotinačkog sreza. Kasnije se Ilićeva supruga Olga pominje kao jedan od najvećih donatora za žrtve Drugog svetskog rata, recimo, kada je posle trećeg savezničkog bombardovanja Beograda priložila 500.000 dinara za nastradale.

Krajem Drugog svetskog rata Vladu Ilića komunističke vlasti osuđuju na kaznu robije od 10 godina i na konfiskaciju celokupne imovine. U vilu Vlade i Olge Ilić u Venizelosovoj ulici upala je rulja koja je sve opljačkala, a nova vlast nikad nije kaznila počinioce ovog nedela. Do sredine 90-ih vila je bila u vlasništvu Geneksa, pa sedište Jugoslovenske levice, a zatim hotel funkcionera JUL-a Nenada Đorđevića.

Vlada je 7 godina proveo u zatvoru u Sremskoj Mitrovici, gde su mu bivši radnici donosili pakete. Jedno vreme bio je kažnjen da čisti beogradske ulice. Po kazivanju Jovanke Lalić, unuke Vladine sestre Jevrosime, od pogubljenja bivšeg gradonačelnika Beograda, spasio je

lično Vinston Čerčil, koji je intervenisao kod Josipa Broza Tita. Ilić biva pušten na slobodu 28. septembra 1951. godine, ali ubrzo doživljava šlog i umire u mansardi svog rođaka, 3. jula 1952. Sahranu mu organizuju nekadašnji radnici. Supruga Olga je te godine poniženja preživela prodavajući nakit, ali i zahvaljujući seljacima, koji su joj poklanjali hranu na pijaci kada bi je prepoznali. Od novca uzetog od prodaje jednog francuskog prstena, Ilići su živeli 3 godine, kako navodi Mira Mojsilović, praunuka Vladinog brata Mihajla. Olga je posle Vlade živela 7 godina, preminula je 1959. godine.

Tako su nekad najbogatiji Srbin i njegova supruga, naslednica najbogatijeg Vojvođanina, završili bez potomstva u krajnjoj bedi i poniženju. Oni na neki način predstavljaju simbol uspona i pada srpske građanske klase, koja je nastala i opstala pod turskom, odnosno ugarskom vlašću, a zatim nestala u prvim godinama komunizma.

Saša Z. Stanković

I - U seriji "Santa Maria della Salute" Olgu Dunderski, Lenkinu sestru, glumi čuvena leskovačka glumica Sloboda Mićalović. Olga Dunderski se kasnije udaje za kasacionog sudiju Stevana Jovanovića i postaje gospođa Olga Jovanović Dunderski. Jednoj od ćerki daje ime Olga, koja se udaje za Vladu Ilića.

II - Preduzeća u vlasništvu Vlade Ilića: 1. Gajtanara u selu Kozaru, 2. Prva leskovačka štofara, 3. Kudeljaru u Leskovcu, 4. Fabrika vunениh tkanina Koste Ilića sinovi a.d. u Beogradu, 5. Fabrika platna u Beogradu, 6. Fabrika platna u Leskovcu, 7. Fabrika za izradu stolica „Vlada Ilić“, u Leskovcu, 8. Fabrika Hemikos a. d. u Beogradu, 9. Parni mlin Srbija u Skoplju, 10. Fabrika vunenog prediva i gajtana Kulića, Popovića i Ilića u Leskovcu, 11. Prva srpska fabrika konfekcije a.d. u Konaku, 12. Srpsku fabriku tepiha Lazar Dunderski a.d. u V. Bečkereku, 13. Prva srpska fabrika mreža a.d. u V. Bečkereku, 14. Fabrika vunениh tkanina Vuna d.d. u Karlovcu (Hrvatska), 15. Tekstilna industrija d.d. u Karlovcu 16. Hidrocentrala u Vlasotincu, 17. Ergela „Vlasina“, u Hajdučici

III - Vlada Ilić je bio gradonačelnik Beograda od 10. januara 1935. do 13. septembra 1939. godine. Za vreme njegovog mandata prestonica je dobila: Pančevački most, Zoološki vrt, Beogradski sajam, temelje Hrama Svetog Save, tramvajsku vezu Zemuna sa Beogradom, Vukov spomenik, desetak novih osnovnih i srednjih škola, Gradsku polikliniku, Polikliniku za kožne i venerične bolesti, Dom dečje zaštite u Zvečanskoj...

Fotografija broj 1. Vlada Ilić

Fotografija broj 2: Vlada Ilić portret slikara Siniše Labusa

Fotografija broj 3: Vlada Ilić i Olga u Parizu 1936.

